

SCENARIUSZ 2.4

Tytuł spotkania: Czym jest dialog i jak go prowadzić?

Pomysł i opracowanie: Eliza Gaust

Klasy 7-8
szkoły podstawowej

3 × 45 minut

OPIS I CELE

Krótki opis wskazania

Przedmioty nauczania, w ramach których może być realizowany scenariusz: godzina wychowawcza, edukacja obywatelska.

Adresaci lekcji: Klasy VII–VIII szkoły podstawowej.

Cel ogólny

Uczniowie i uczennice rozumieją, czym jest dialog oraz potrafią komunikować się zgodnie z jego podstawowymi zasadami.

Cele szczegółowe

Cele poznawcze (wiedza):

- uczeń/uczennica wyjaśnia, czym jest dialog;
- odróżnia dialog od debaty i dyskusji nastawionej na wygraną;
- zna podstawowe zasady prowadzenia dialogu.

Cele kształcące (umiejętności):

- aktywnie słucha innych osób;
- formułuje własne wypowiedzi z szacunkiem wobec odmiennych opinii;
- zadaje pytania pogłębiające;
- współtworzy zasady dialogu w klasie;
- uczestniczy w rozmowie zgodnie z ustalonymi zasadami.

Cele wychowawcze (postawy):

- rozwija otwartość na różne perspektywy;
- okazuje szacunek rozmówcom;
- dostrzega wartość słuchania i wzajemnego zrozumienia;
- buduje poczucie odpowiedzialności za atmosferę rozmowy.

Metody pracy

- praca w parach;
- praca w grupach;
- burza mózgów;
- dyskusja kierowana;
- elementy facylitacji dialogu;
- praca z materiałem graficznym.

MATERIAŁY I POMOCE DYDAKTYCZNE

- flipchart i mazaki;
- kartki A4;
- długopisy;
- kolorowe kropki samoprzylepne;
- wydruk kart z cechami dialogu i debaty.

SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU

1 Przywitanie, sprawy organizacyjne i przedstawienie tematu zajęć

Czas: 5 minut

Krótkie przedstawienie celu spotkania. Warto podkreślić, że podczas zajęć nie chodzi o przekonanie innych do własnych racji, ale o **wspólne odkrywanie, czym jest dialog** i jak prowadzić rozmowy, w których każdy może czuć się wysłuchany.

2 Rozgrzewka „Kiedy ktoś mnie ostatnio naprawdę wysłuchał?”

Czas: 10 minut

Uczniowie i uczennice rozmawiają w parach.

Pytania:

- Kiedy ostatnio miałeś lub miałaś poczucie, że ktoś naprawdę Cię wysłuchał?
- Co zrobiła ta osoba?
- Jak się wtedy czułeś/czułaś?

Po kilku minutach chętne osoby dzielą się swoimi spostrzeżeniami na forum.

3 Czym jest dialog?

Czas: 15 minut

Dzielimy klasę na 4-osobowe grupy.

Każda grupa **otrzymuje kartkę flipchartu podzieloną na dwie części.**

Po jednej stronie zapisuje odpowiedzi na pytanie:

Po drugiej:

- Czym jest dialog?
- Czym nie jest dialog?

Grupy pracują około 10 minut, a następnie **prezentują efekty swojej pracy.**

Na zakończenie osoba prowadząca **podsumowuje** wypowiedzi uczniów, zwracając uwagę, że dialog służy przede wszystkim **wzajemnemu zrozumieniu**, a nie wygraniu rozmowy.

4 Dialog ≠ debata

Czas: 10 minut

Każda grupa otrzymuje **zestaw kartek z wymieszanymi cechami dialogu i debaty.**

Zadanie polega na przyporządkowaniu ich do odpowiednich kategorii:

DEBATA | DIALOG

Celem jest przekonanie innych lub zwycięstwo. Celem jest lepsze zrozumienie siebie nawzajem.

→ Bronimy swojego stanowiska.	→ Wyjaśniamy, co mamy na myśli.
→ Szukamy słabych stron argumentów drugiej strony.	
→ Staramy się zrozumieć perspektywę drugiej osoby.	
→ Odpowiadamy argumentami.	→ Zadajemy pytania.
→ Możemy wejść w rywalizację.	→ Tworzymy atmosferę bezpieczeństwa.
→ Skupiamy się na różnicach.	→ Szukamy tego, co nas łączy.

Po wykonaniu zadania **wspólnie omawiamy odpowiedzi.**

5 Pytanie końcowe

Czas: 5 minut

Każdy zapisuje anonimowo na kartce temat, o którym chciałby porozmawiać podczas dialogu klasowego.

Kartki zbieramy i wykorzystujemy podczas kolejnej lekcji.

II LEKCJA

1 Jak chcemy rozmawiać?

Czas: 15 minut

Uczniowie/uczenice pracują w 4-osobowych grupach.

Rozmawiają kolejno nad pytaniami:

- Co sprawia, że chcemy zabierać głos?
- Co powoduje, że wolimy milczeć?
- Jak chcemy rozmawiać na trudne tematy?

Na każde pytanie grupa ma około 3 minut.

Na zakończenie chętne osoby przedstawiają najważniejsze wnioski.

2 Nasze zasady dialogu

Czas: 20 minut

Grupy otrzymują kartki flipchartu i mazaki.

Ich zadaniem jest stworzenie własnego **KODEKSU DIALOGU**.

Kodeks może zawierać zarówno tekst, jak i elementy graficzne.

Warto przypomnieć, że zasady powinny być:

- konkretne,
- możliwe do zastosowania,
- zapisane pozytywnym językiem.

3 Prezentacja

Czas: 10 minut

Każda grupa prezentuje swój kodeks.

Pozostałe grupy udzielają informacji zwrotnej według schematu:

- Doceniam ten kodeks za...
- Zabrakło mi...
- Najbardziej podobało mi się...

Na zakończenie można wspólnie stworzyć jeden klasowy Kodeks Dialogu.

III LEKCJA

1 O czym chcemy rozmawiać?

Czas: 10 minut

Na flipcharcie umieszczamy propozycje tematów przygotowane przez nauczyciela/nauczycielkę oraz tematy zgłoszone przez uczniów/uczenice podczas pierwszej lekcji.

Przykładowe tematy:

- Jaką rolę powinny odgrywać telefony w życiu szkolnym uczniów i uczennic?
- Jakie sposoby oceniania najlepiej wspierają uczenie się i rozwój uczniów oraz uczennic?
- Jak sztuczna inteligencja zmienia sposób, w jaki uczymy się i zdobywamy wiedzę?
- Jak media społecznościowe wpływają na nasze relacje z innymi ludźmi?
- Jakie znaczenie mają wspólne zasady dotyczące ubioru w szkole dla uczniów, uczennic i społeczności szkolnej?
- W jaki sposób influencerzy kształtują wybory, postawy i wartości młodych ludzi?
- Jaką rolę mogą odgrywać gry komputerowe w rozwoju, nauce i codziennym życiu młodych ludzi?

- Jak możemy budować kulturę, w której ludzie mogą uczyć się na błędach bez obawy przed internetowym hejtem i wykluczeniem?

Warto podkreślić, że temat dialogu **nie powinien prowadzić** do opowiedzenia się „ZA” LUB „PRZECIW”.

Powinien otwierać przestrzeń do dzielenia się doświadczeniami, wartościami, obawami i nadziejami. Lepiej formułować pytania rozpoczynające się od „Jak...?”, „W jaki sposób...?”, „Co sprawia, że...?” lub „Jakie są doświadczenia...?”.

Każdy uczeń/ każda uczennica otrzymuje trzy kolorowe kropki i glosuje:

- dwie kropki przy temacie, który najbardziej go interesuje,
- jedną kropkę przy kolejnym wybranym temacie.

2 Dialog w praktyce

Czas: 30 minut

Uczestnicy siadają we wspólnym kręgu.

Osoba prowadząca przedstawia zasady dialogu:

1. Mówimy przede wszystkim o własnych doświadczeniach i przemyśleniach.
2. Słuchamy bez przerywania.
3. Zadajemy pytania, aby lepiej zrozumieć, a nie ocenić.
4. Nie przekonujemy innych do swoich racji.
5. Szanujemy różnorodność doświadczeń i poglądów.
6. Możemy się nie zgadzać, pozostając wobec siebie życzliwi.

Osoba prowadząca pełni rolę facylitatora – dba o przestrzeganie zasad, zachęca do udziału osoby mniej aktywne, pilnuje bezpieczeństwa rozmowy i może zadawać pytania pogłębiające. Nie ocenia wypowiedzi ani nie wskazuje „właściwych” odpowiedzi.

! UWAGA

Opisane ćwiczenie nie stanowi pełnego procesu dialogu publicznego realizowanego zgodnie z metodą Nansen Center for Peace and Dialogue. Jest natomiast inspirowane jego podstawowymi założeniami i może stanowić wartościowe wprowadzenie do pracy metodą dialogową. Osoby zainteresowane pogłębieniem tematu zachęca się do zapoznania z publikacją wskazaną w bibliografii.

3 Podsumowanie (5 min)

Czas: 5 minut

Pytania do refleksji:

- Co było dla Ciebie najłatwiejsze podczas dialogu?
- Co było najtrudniejsze?
- Czy czułeś/czułaś się wysłuchany(-a)?
- Co możemy zrobić, aby kolejne rozmowy były jeszcze lepsze?

ŹRÓDŁA

Bibliografia i źródła

- Dialog publiczny w praktyce. Fundacja Edukacji dla Demokracji, Nansen Center for Peace and Dialogue.
- https://fed.org.pl/wp-content/uploads/2024/12/Dialog-publiczny-w-praktyce_www_FINAL.pdf

Lista dodatkowych materiałów

- Kartki z cechami dialogu i debaty.

Słowniczek pojęć

Dialog – rozmowa, której celem jest wzajemne zrozumienie oraz poznanie różnych perspektyw, a nie przekonanie drugiej osoby do własnego zdania.

Debata – uporządkowana forma dyskusji, której celem jest przedstawienie i obrona określonego stanowiska.

Aktywne słuchanie – sposób słuchania polegający na skupieniu uwagi na rozmówcy, zadawaniu pytań i upewnianiu się, że dobrze rozumiemy jego wypowiedź.

Facylitacja – sposób prowadzenia rozmowy, który pomaga uczestnikom rozmawiać ze sobą w bezpieczny i uporządkowany sposób, bez narzucania rozwiązań.

Polecane materiały

Filmy „Opowiedz się”

<https://www.youtube.com/@opowiedzsie4864>

Film „Wspólnota różnorodności”

https://youtu.be/_r5BdthL1A?si=9EOqm3Kp7SB1UMin

Scenariusz opracowany w ramach projektu “Young Democracy - Obywatel i Media”
realizowanego przez EduKABE Fundację Kreatywnych Rozwiązań.

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa,
przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu
“Kompas Młodego Obywatela”.

Minister
Edukacji